

การให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ (Influenza) ในหญิงตั้งครรภ์

1. วัคซีนไข้หวัดใหญ่

วัคซีนไข้หวัดใหญ่มีทั้งชนิดเชื้อเป็นและเชื้อตาย สำหรับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคสำหรับหญิงตั้งครรภ์ กำหนดให้ใช้วัคซีนชนิดเชื้อตาย (inactivated หรือ killed virus vaccine) ซึ่งแบ่งตามกรรมวิธีการผลิต ได้เป็น 3 แบบ คือ

1. วัคซีนไข้หวัดใหญ่ทั้งตัว (inactivated whole virus vaccine) เป็นวัคซีนที่ทำจากไวรัสทั้งตัวมาเชื้อโดยสารเคมีเพื่อให้หมดสภาพ วัคซีนที่เป็นเชื้อไวรัสทั้งตัวกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ดี แต่มักมีอาการไม่พึงประสงค์โดยเฉพาะอาการไข้ได้มากกว่าวัคซีนที่ประกอบด้วยบางส่วนของเชื้อ หรือวัคซีนชนิดหน่วยย่อย

2. วัคซีนที่ประกอบด้วยบางส่วนของเชื้อ (split virion) ได้จากการนำเชื้อไวรัสที่ตายแล้ว ไปผ่านกรรมวิธีที่ทำให้ส่วนประกอบของไวรัสแยกออก โดยสกัดเอาแอนติเจนของเปลือกนอก และโปรตีนแอนติเจนชั้นในไว้ วัคซีนชนิดนี้กระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ดีและมีปฏิกิริยาที่ไม่พึงประสงค์น้อยลง

3. วัคซีนชนิดหน่วยย่อย (subunit vaccine) ได้จากการแยกส่วนประกอบของไวรัสออกเหลือเพียงแอนติเจนผิวนอกซึ่งเป็นโปรตีนเฉพาะส่วนที่กระตุ้นภูมิคุ้มกัน คือ hemagglutinin (H) และ neuraminidase (N) ที่บริสุทธิ์ วัคซีนชนิดนี้มีปฏิกิริยาไม่พึงประสงค์ต่ำ

ส่วนประกอบของวัคซีน : วัคซีนไข้หวัดใหญ่ที่มีใช้ในปัจจุบันขนาด 1 โด๊ส (0.5 มิลลิลิตร) ประกอบด้วย hemagglutinin (H) และ neuraminidase (N) ของเชื้อไข้หวัดใหญ่ทั้งปี A ชนิด H1N1 และ H3N2 และเชื้อไข้หวัดใหญ่ปีรวม 3 สายพันธุ์ (trivalent) โดยมีปริมาณของ H เชื้อละ 15 ไมโครกรัม โดยทุกๆ ปี องค์การอนามัยโลกจะเป็นผู้แนะนำสายพันธุ์ของเชื้อไข้หวัดใหญ่ที่จะนำมาผลิตวัคซีน ซึ่งคาดว่าจะมีการระบาดในปีนั้นๆ โดยแบ่งตามภูมิภาค ได้แก่

1. วัคซีนสายพันธุ์ซีกโลกเหนือ (Northern strain) ซึ่งสามารถใช้ประมาณช่วงครึ่งปีแรก ถึงเดือน มิถุนายน
2. วัคซีนสายพันธุ์ซีกโลกใต้ (Southern strain) ซึ่งสามารถใช้ประมาณช่วงครึ่งปีหลัง ถึงเดือน ธันวาคม

สำหรับประเทศไทยนั้นจะมีการสลับใช้สายพันธุ์ตามช่วงเวลา เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ใช้วัคซีนได้ตลอดปี

ขนาดบรรจุ : มีทั้งแบบหลายโด๊ส บรรจุขวดละ 2 มิลลิลิตร (4 โด๊ส) และแบบใช้ครั้งเดียว หลอดละ 0.5 มิลลิลิตร

ขนาดและวิธีใช้ : วัคซีนไข้หวัดใหญ่ ให้ฉีด 0.5 มิลลิลิตร เข้ากล้ามเนื้อบริเวณต้นแขน

ผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นได้

- **อาการที่ไม่รุนแรง**

ภายหลังการฉีดวัคซีนอาจพบอาการปวด บวม แดง ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ ไข้ต่ำๆ ประมาณร้อยละ 10 มักหายได้เองภายใน 1-3 วัน สามารถรักษาด้วยการประคบเย็นและให้ยาแก้ปวดตามอาการ ซึ่งสามารถให้ยาพาราเซตามอลเพื่อลดไข้

● อาการที่รุนแรง

อาการไม่พึงประสงค์ของวัคซีนที่รุนแรง ได้แก่ อาการแพ้รุนแรง ไข้สูงแล้วชัก ปากเปื่อย กล้ามเนื้ออ่อนแรง สับสน รวมถึงโรคลมหลับ (Narcolepsy) เป็นโรคเกี่ยวกับการนอนหลับที่มีอาการง่วงนอนตลอดเวลา และหลับในช่วงเวลาต่างๆอย่างผิดปกติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาการเหล่านี้พบได้น้อยมาก ต่ำกว่า 1 ใน 100,000 โดส นอกจากนี้ผู้ได้รับวัคซีนมีโอกาสเกิดการแพ้อย่างรุนแรง (Anaphylaxis) เช่นเดียวกับยาทั่วไป แต่มักเกิดขึ้นได้น้อยมาก

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย สำหรับวัคซีนไขหวัดใหญ่

เพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันต่อโรคไขหวัดใหญ่ในหญิงตั้งครรภ์ จึงกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ในการจัดบริการ คือ **หญิงตั้งครรภ์ทุกคน ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 4 เดือน ขึ้นไป**

3. กำหนดการให้วัคซีนไขหวัดใหญ่ (Influenza vaccine)

กำหนดให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนต้องได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ 1 ครั้ง เมื่ออายุครรภ์ครบ 4 เดือน (สามารถให้ได้ตั้งแต่อายุครรภ์ 14 สัปดาห์) **ซึ่งสามารถให้บริการได้ตลอดทั้งปี** ในกรณีที่มีการระบาดของโรคไขหวัดใหญ่ แล้วหญิงตั้งครรภ์เคยได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ระบาด (monovalent pandemic influenza vaccine) มาก่อนแล้ว หญิงตั้งครรภ์ยังต้องได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ตามฤดูกาล (seasonal influenza vaccine) เนื่องจากวัคซีนไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ระบาดสามารถป้องกันการเจ็บป่วยจากไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ระบาดเท่านั้น

4. เป้าหมายการดำเนินงาน

เพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคไขหวัดใหญ่ในหญิงตั้งครรภ์ให้มีประสิทธิภาพ จึงกำหนดความครอบคลุมการได้รับวัคซีน อย่างน้อย ร้อยละ 90 ในระยะเวลา 5 ปี ดังนี้

ที่	ตัวชี้วัด	2562	2563	2564	2565	2566
1	ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่ ในหญิงตั้งครรภ์	ร้อยละ 70	ร้อยละ 80	ร้อยละ 90		

4. รูปแบบการให้บริการ

การให้วัคซีนไขหวัดใหญ่ในหญิงตั้งครรภ์ ขอให้**บูรณาการฉีดวัคซีนไปพร้อมกับงานอนามัยแม่และเด็ก (ANC)**